Tarptautinės konferencijos „Demografiniai iššūkiai ir šeimos politika – tarptautinė patirtis“

Dalyvių pasiūlymai

2026 m. sausio 14 d., Vilnius

Konferencijos dalyviai atkreipia dėmesį, kad Vakarų pasaulis išgyvena gilią demografinę krizę. Per pastaruosius dešimt metų Europos Sąjungoje mirė apie 10 milijonų žmonių daugiau, nei gimė. Jau šiandien į darbingo amžiaus gyventojų grupę patenka gerokai mažiau žmonių, nei jų pasiekia pensinį amžių. Nepaisant didelių lėšų, skiriamų socialinei politikai, demografinė krizė gilėja, o Europos Sąjunga praranda konkurencingumą pasaulyje.

Nuo 1995 metų Lietuva neteko apie 340 tūkstančių gyventojų, o iki 2050 metų šis skaičius gali išaugti iki 1 milijono. Šiuo metu Lietuvoje kasdien gyventojų skaičius sumažėja vidutiniškai apie 54 asmenimis – gimsta mažiau žmonių nei miršta. Jei situacija nesikeis, iki 2050 metų Lietuvos gyventojų skaičius gali sumažėti iki maždaug 2,2 mln.

Šie procesai Lietuvoje, kaip ir daugelyje Vakarų valstybių, didžiąja dalimi susiję su šeimos instituto silpnėjimu, vyro ir moters papildomumu pagrįstos šeimos bei tarpusavio įsipareigojimų reikšmės menkinimu, pagarbos santuokiniams ryšiams mažėjimu ir nepakankamu dėmesiu nuosekliai, visuminei demografinei politikai. Šeimos politika dažnai yra fragmentuota, menkai koordinuojama ir apsiribojanti vien socialinės politikos priemonėmis.

Atsižvelgiant į augančias geopolitines ir saugumo grėsmes, demografinės krizės sprendimas tampa viena iš esminių nacionalinio saugumo sąlygų. Tikrojo patriotizmo išraiška yra siekis, kad Lietuvoje būtų kuo daugiau gausių ir stiprių šeimų.

Konferencijos dalyviai sutaria ir rekomenduoja:

1. Šeimos politiką laikyti strategine valstybės politika

Šeimos ir demografinė politika neturi būti tik pavienių priemonių rinkinys ar atskirų institucijų sprendimų visuma. Ji turi būti vientisa, koordinuota ir integruota, apimanti mokesčių, švietimo, sveikatos, būsto, užimtumo, regioninės plėtros ir socialinės apsaugos politikos sritis. Iš bendros strategijos turi nuosekliai kilti programos ir konkretūs veiksmai.

2. Stiprinti pagarbą šeimai ir pasitikėjimą ja

Demografinių iššūkių sprendimas neatsiejamas nuo tvirtos, ekonomiškai saugios ir darnios šeimos stiprinimo. Valstybės politika turi sudaryti sąlygas jaunoms šeimoms kurti gyvenimą Lietuvoje ir auginti vaikus nepatiriant skurdo, nesaugumo ar struktūrinių kliūčių. Būtina nuosekliai formuoti pozityvų visuomenės požiūrį į šeimą ir ugdyti jaunimo gebėjimą bei motyvaciją prisiimti ilgalaikius šeiminius įsipareigojimus. Neturėtų būti remiama propaganda, nukreipta į vyro ir moters santuoka pagrįsto šeimos instituto silpninimą.

3. Įgyvendinti pokyčius trijose pagrindinėse srityse

a) Atkurti pagarbą vyro ir moters papildomumu bei tarpusavio įsipareigojimu grįstai šeimai. Stipri šeima turi tapti siekiamybe jaunajai kartai.

b) Puoselėti pagarbą žmogaus gyvybei ir orumui, užtikrinant visapusišką pagalbą besilaukiančioms šeimoms, šeimoms, auginančioms mažus vaikus ar vaikus su negalia, taip pat slaugančioms sergančius šeimos narius.

c) Užtikrinti, kad ekonominė politika stiprintų šeimos saugumą – per teisingą mokestinę sistemą, šeimos kaip ekonominio vieneto pripažinimą, pakankamas išmokas, būsto prieinamumą ir paslaugų suderinamumą su šeimos gyvenimu.

4. Kviečiame politines partijas ir valstybės institucijas

• šeimos politiką numatyti kaip prioritetą politinėse programose ir inicijuoti Nacionalinį susitarimą dėl šeimos stiprinimo ir demografinės politikos;

• nuosekliai įgyvendinti Šeimos stiprinimo įstatymą;

• užtikrinti jaunoms šeimoms prieinamą būstą, vaikų priežiūros ir švietimo paslaugas pagal gyvenamąją vietą;

• stiprinti socialinių, sveikatos ir švietimo paslaugų orientaciją į šeimą;

• pripažinti tėvus pagrindiniais strateginiais švietimo sistemos partneriais;

• atsisakyti priimti Reprodukcinės sveikatos įstatymą;

• užtikrinti pasirengimo šeimai programas švietimo sistemoje, ugdant vaikų atsakomybės jausmą šeimai, bendruomenei ir valstybei;

• užtikrinti, kad šeimos politika būtų grindžiama subsidiarumo, šeimų įgalinimo ir pagarbos gyvybei principais bei pagalbą nepilnoms vaikus auginančioms šeimoms;

• įvesti privalomą poveikio šeimai vertinimą visiems priimamiems pagrindiniams teisės aktams ir viešųjų išlaidų sprendimams;

• remti nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti vyro ir moters sukurtas šeimas, veiklą.

5. Turime išsaugoti lietuvių tautą

Iki 2050 metų Lietuva turi tapti šalimi, kurioje norisi kurti šeimą, auginti vaikus ir likti gyventi. Šeimos stiprinimas kuria pasitikėjimu grįstą ryšį tarp piliečio ir valstybės, stiprina bendruomeniškumą, tapatybę ir atsakomybę už bendrą ateitį. Šalies politika turi užtikrinti tautos ir valstybės išlikimą.

Konferencijos rengėjai ir dalyviai